

according to Hozer's "Quantum Satis" theory as a relation of household number to the economic entities, which should amount about five (5). The paper presents analysis of this rate in Poland, in Zachodniopomorskie voivodship, and in Szczecin in years 1995—2008.

РЕЗЮМЕ

Целью статьи является анализ изменений числа экономических субъектов в условиях свободного предпринимания экономической деятельности. Свобода проведения экономической деятельности способствовала в 90. годах образованию новых, прежде всего малых фирм. Изменялась структура совокупности предприятий, число больших уменьшалось, а малых увеличивалось. Согласно теории Quantum Satis Хозера оптимальное число фирм может определяться, как отношение числа домашних хозяйств к числу экономических субъектов, которое должно составлять около 5. В статье представлен анализ этого показателя в Польше, западнопоморском воеводстве и в г. Щецин в 1995 — 2008 гг.

STATYSTYKA MIĘDZYNARODOWA

Kazimierz A. KŁOSIŃSKI

Miejsce Unii Europejskiej oraz Polski w międzynarodowym obrocie usługami

Sektor usług generuje ok. 2/3 ogólnej światowej wartości dodanej w wymianie międzynarodowej, natomiast uczestniczy tylko w ok. 1/5 handlu światowego. Należy jednak zauważyć dynamiczny rozwój wymiany zagranicznej w usługach handlowych w XXI w., szczególnie w Chinach, Wspólnocie Niepodległych Państw i także w Europie (tabl. 1). W 2007 r. (ostatnie dane dostępne w statystyce światowej) większość eksportu usług handlowych przypadało na Unię Europejską (UE), Stany Zjednoczone, Japonię, Chiny oraz Indie (tabl. 2), które razem reprezentują niemal 2/3 eksportu światowego. W przypadku importu, pierwsza piątka czołowych importerów (UE, Stany Zjednoczone, Japonia, Chiny oraz Republika Korei) reprezentuje tylko ok. 55% światowego importu. Upraszczając

zagadnienie do klasycznego ujęcia regionalnego (tabl. 2) można powiedzieć, że światowe obroty usługami handlowymi w 2007 r. koncentrowały się w Europie, Azji oraz Ameryce Północnej (odpowiednio: 50%, 24% i 15% ogólnej wymiany usług handlowych). Zaznaczmy jeszcze, że wymiana wewnątrz UE kształtowała się na poziomie wyższym niż 1/4 wymiany światowej.

**TABL. 1. TEMPO ZMIAN^a W EKSPORCIE ORAZ W IMPORTCIE USŁUG HANDLOWYCH
NA ŚWIECIE (na podstawie danych w USD w cenach bieżących)**

Wyszczególnienie	Eksport			Import		
	2000—2007	2005—2006	2006—2007	2000—2007	2005—2006	2006—2007
	w %					
Świat	12	12	18	11	11	18
Ameryka Północna	7	9	13	7	9	9
Ameryka Środkowa i Południowa	10	14	17	9	15	21
Europa	13	11	20	12	10	19
UE-27 „obroty extra” ^b	13	11	20	12	10	18
Wspólnota Niepodległych Państw	21	24	27	21	17	30
Afryka	x	x	22	x	x	25
Środkowy Wschód	13	17	13	15	20	25
Azja	13	16	19	11	14	17
Chiny	22	24	33	20	21	29

^a Średnioroczne.. ^b Eksport i import poza krajami UE.

Źródło: *International Trade Statistics* (2008), World Trade Organization.

**TABL. 2. CZOŁOWI EKSPORTERZY ORAZ IMPORTERZY USŁUG HANDLOWYCH
NA ŚWIECIE W 2007 R. (bez przepływów wewnętrznych UE)**

Pozycja w rankingu	Kraje	Wartość w mld USD	Udział w światowym eksporcie w %	Pozycja w rankingu	Kraje	Wartość w mld USD	Udział w światowym imporcie w %
Eksport				Import			
1	UE-27 „eksport extra”	667,2	27,7	1	UE-27 „import extra”	544,9	24,0
2	Stany Zjednoczone	456,4	18,9	2	Stany Zjednoczone	335,9	14,8
3	Japonia	127,1	5,3	3	Japonia	148,7	6,6
4	Chiny	121,7	5,1	4	Chiny	129,3	5,7
5	Indie	89,7	3,7	5	Republika Korei	82,5	3,6
6	Hongkong (Chiny)	82,7	3,4	6	Kanada	80,3	3,5
7	Singapur	67,3	2,8	7	Indie	77,2	3,4
8	Republika Korei	61,5	2,6	8	Singapur	70,1	3,1
9	Szwajcaria	61,5	2,6	9	Rosja	57,8	2,5
10	Kanada	61,4	2,6	10	Hongkong (Chiny)	41,0	1,8
11	Norwegia	40,7	1,7	11	Norwegia	38,6	1,7
12	Australia	39,7	1,6	12	Australia	38,2	1,7
13	Rosja	39,1	1,6	13	Tajlandia	38,0	1,7
14	Tajwan (Chiny)	30,9	1,3	14	Tajwan (Chiny)	35,3	1,6
15	Tajlandia	28,8	1,2	15	Brazylia	34,8	1,5
	Razem (15 krajów)	1975,7	82,0		Razem (15 krajów)	1752,6	77,2
	Świat (bez przepływów wewnątrz UE)	2410,0	100,0		Świat (bez przepływów wewnątrz UE)	2270,0	100,0

Źródło: jak przy tabl. 1.

Kraje triady (Unia Europejska, Stany Zjednoczone, Japonia) reprezentują więcej niż połowę światowego eksportu usług handlowych (jednakże z tendencją spadkową) (tabl. 3). W 2007 r. udział tych krajów w imporcie światowym usług handlowych (tabl. 3) stanowił 45,4%.

W analizach światowej wymiany usług, jak zauważają autorzy raportu *International Trade Statistics 2008. World Trade Organization*, należy wziąć pod uwagę, że dostawcy usług czasami decydują się na ustanowienie handlowej obecności w innych krajach poprzez filię lub oddział (ten rodzaj dostarczania usług — poprzez filię, czy oddział — nie jest włączany do międzynarodowych przepływów odzwierciedlanych przez narodowe bilanse płatnicze). Bezpośrednie inwestycje zagraniczne przedsiębiorstw sektora usług stanowią 50—55% ogółu bezpośrednich inwestycji zagranicznych.

**TABL. 3. EKSPORT I IMPORT USŁUG HANDLOWYCH NA ŚWIECIE ORAZ W KRAJACH TRIADY
(bez wewnętrznych przepływów w UE)**

Wyszczególnienie	2004	2005	2006	2007
Eksport				
W mld USD (ceny bieżące)				
Świat	1589,4	1796,2	2031,3	2408,9
w tym:				
UE-27 „eksport extra”	436,7	484,5	548,2	667,2
Stany Zjednoczone	325,0	361,6	397,8	456,4
Japonia	89,7	102,1	115,1	127,1
Udział w światowym eksporcie usług handlowych w %				
UE-27 „eksport extra”	27,5	27,0	27,0	27,7
Stany Zjednoczone	20,4	20,1	19,6	18,9
Japonia	5,6	5,7	5,7	5,3
Razem kraje triady	53,5	52,8	52,3	51,9
Import				
W mld USD (ceny bieżące)				
Świat	1540,3	1721,5	1927,8	2269,8
w tym:				
UE-27 „import extra”	384,9	418,1	457,1	544,9
Stany Zjednoczone	259,7	282,2	308,3	335,9
Japonia	119,9	122,4	133,9	148,7
Udział w światowym imporcie usług handlowych w %				
UE-27 „import extra”	25,0	24,3	23,7	24,0
Stany Zjednoczone	16,9	16,4	16,0	14,8
Japonia	7,8	7,1	6,9	6,6
Razem kraje triady	49,7	47,8	46,6	45,4

Źródło: jak przy tabl. 1.

UE W MIĘDZYNARODOWYM OBROcie USŁUGOWYM

Z przedstawionych danych wynika jednoznacznie pierwszoplanowa rola UE-27 zarówno w eksporcie, jak i w imporcie w światowych usługach handlowych. Udział Unii w światowym eksporcie usług handlowych (w miarę ustabilizowany) kształtował się powyżej 27% i, przy malejących udziałach pozostałych partnerów triady (tabl. 3), powiększał przewagę nad nimi. Z kolei w światowym imporcie udział UE w latach 2004—2007 miał tendencję spadkową, utrzymał się jednak jako reprezentant ok. 1/4 światowego importu. Mimo to, przy spadających udziałach pozostałych partnerów triady, dystans — zachowujący zdecydowane pierwszeństwo Unii — został zachowany.

Przewaga UE-27 w międzynarodowym obrocie usługami handlowymi przejawia się także w każdym z rodzajów tych usług w układzie klasyfikacji MFW (tabl. 4). W eksporcie usług transportowych UE jest liderem umacniającym swoją pozycję (udział w 2007 r. wyniósł 45,0%). Analogiczna sytuacja występuje w eksporcie usług podróźniczych (42% w 2007 r.), a także w grupie innych usług (50,2% w 2007 r.). Ta umacniająca się pozycja pierwszego importera usług handlowych w świecie jest widoczna również we wszystkich trzech rodzajach usług wyróżnianych przez MFW:

- w usługach transportowych — udział 35,6% w 2000 r. wzrósł do 36,0% w roku 2007;
- w usługach podróźniczych — udział 44,6% w 2000 r. wzrósł do 45,9% w roku 2007;

TABL. 4. ŚWIATOWA WYMIANA USŁUG TRANSPORTOWYCH, PODRÓŻNICZYCH I INNYCH WEDŁUG REGIONÓW

Wyszczególnienie	Eksport				Import			
	wartość w 2007 r. w mld USD	udział w światowym eksporcie		stopa zmian 2000— —2007	wartość w 2007 r. w mld USD	udział w światowym imporcie		stopa zmian 2000— —2007
		2000	2007			2000	2007	
		w %				w %		
Usługi transportowe								
Świat	750	x	x	12	890	x	x	11
Ameryka Północna	91	17,1	12,1	6	117	18,4	13,2	6
Ameryka Środkowa i Południowa	21	2,9	2,8	11	37	4,8	4,2	9
Europa	372	47,8	49,6	12	351	38,9	39,4	12
UE-27	337	42,5	45,0	12	321	35,6	36,0	12
Wspólnota Niepodległych Państw	25	2,5	3,3	.	19	1,0	2,1	25
Afryka	23	2,2	3,0	.	45	3,4	5,0	.
Środkowy Wschód	18	2,1	2,4	14	49	4,5	5,5	15
Azja	201	25,4	26,8	12	273	29,0	30,7	12

TABL. 4. ŚWIATOWA WYMIANA USŁUG TRANSPORTOWYCH, PODRÓŻNICZYCH I INNYCH WEDŁUG REGIONÓW (dok.)

Wyszczególnienie	Eksport				Import			
	wartość w 2007 r. w mld USD	udział w światowym eksporcie		stopa zmian 2000— —2007	wartość w 2007 r. w mld USD	udział w światowym importcie		stopa zmian 2000— —2007
		2000	2007			2000	2007	
		w %				w %		

Usługi podróżnicze

Świat	855	x	x	9	775	x	x	9
Ameryka Północna	147	24,7	17,2	3	115	19,7	14,8	4
Ameryka Środkowa i Południowa	38	4,9	4,5	7	24	3,5	3,1	7
Europa	414	46,0	48,3	10	389	47,7	50,1	10
UE-27	366	41,8	42,7	9	357	44,6	45,9	9
Wspólnota Niepodległych Państw	17	1,0	2,0	20	29	2,5	3,7	15
Afryka	37	3,1	4,4	14	18	1,9	2,4	.
Środkowy Wschód	25	2,8	2,9	9	40	3,5	5,1	15
Azja	178	17,5	20,7	12	162	21,3	20,8	8

Usługi inne

Świat	1685	x	x	14	1415	x	x	13
Ameryka Północna	297	23,5	17,7	10	208	17,7	14,7	10
Ameryka Środkowa i Południowa	33	2,0	2,0	14	37	3,2	2,6	10
Europa	918	50,1	54,5	16	720	48,0	50,8	14
UE-27	846	45,1	50,2	16	683	45,6	48,2	14
Wspólnota Niepodległych Państw	24	0,6	1,4	28	43	1,6	3,1	24
Afryka	18	1,4	1,1	—	39	2,6	2,8	—
Środkowy Wschód	34	2,0	2,0	15	44	2,5	3,1	24
Azja	361	20,4	21,4	15	325	24,5	22,9	12

Źródło: jak przy tabl. 1.

- w usługach innych¹ — udział 45,6% w 2000 r. wzrósł do 48,2% w roku 2007.

Dane dotyczące światowego obrotu usługami oraz UE i krajów stowarzyszonych zawierają obroty zarówno „extra”, czyli z krajami spoza UE, jak i „intra”, czyli koszty wewnętrzne między krajami UE.

W wymienionych trzech rodzajach usług handlowych UE ma ustabilizowane kierunki eksportu oraz importu (tabl. 5). Kraje UE przede wszystkim dokonują wymiany usług z państwami z ugrupowania integracyjnego, które wynoszą ponad 50% w eksporcie, jak również w imporcie, natomiast w eksporcie usług podróżniczych stanowiły one nawet 71,1%. Drugim partnerem we wszystkich rodzajach tych usług, zarówno w eksporcie jak i w imporcie są Stany Zjedno-

¹ Wykaz rodzajów usług zaliczonych do grupy „inne” zamieszczono w tabl. 9.

czne (do prawie 18% w przypadku importu usług innych), natomiast krajem trzecim jest Szwajcaria (z niskim udziałem od 2,4% do 6,3%).

TABL. 5. GŁÓWNE KIERUNKI EKSPORTU ORAZ IMPORTU USŁUG UE-25 W 2006 R.

K r a j e	Eksport		K r a j e	Import	
	wartość w mld USD	udział w światowym obrocie usługami w %		wartość w mld USD	udział w światowym obrocie usługami w %

Usługi transportowe

Ś w i a t	279604	x	Ś w i a t	271845	x
w tym:			w tym:		
UE-25	139968	50,1	UE (25)	148125	54,5
Stany Zjednoczone	40303	14,4	Stany Zjednoczone	25738	9,5
Szwajcaria	9305	3,3	Szwajcaria	7936	2,9
Japonia	6616	2,4	Rosja	6613	2,4
Chiny	5665	2,0	Chiny	6385	2,3
Razem 5 krajów	201858	72,2	Razem 5 krajów	194797	71,7

Usługi podróźnicze

Ś w i a t	319548	x	Ś w i a t	309890	x
w tym:			w tym:		
UE-25	227152	71,1	UE-25	198402	64,0
Stany Zjednoczone	25168	7,9	Stany Zjednoczone	20907	6,7
Szwajcaria	13568	4,2	Szwajcaria	8747	2,8
Norwegia	7608	2,4	Turcja	8067	2,6
Rosja	4051	1,3	Chorwacja	4268	1,4
Razem 5 krajów	277546	86,9	Razem 5 krajów	240405	77,6

Usługi inne

Ś w i a t	695603	x	Ś w i a t	567729	x
w tym:			w tym:		
UE-25	372499	53,6	UE-25	339150	59,7
Stany Zjednoczone	101275	14,6	Stany Zjednoczone	101831	17,9
Szwajcaria	43691	6,3	Szwajcaria	19753	5,2
Japonia	14169	2,0	Japonia	9033	1,6
Singapur	9922	1,4	Norwegia	5372	0,9
Razem 5 krajów	541557	77,9	Razem 5 krajów	485139	85,5

Ź r ó d ł o: jak przy tabl. 1.

W pięciu (na osiem) wymienionych w tabl. 6 rodzajach usług, udział Unii w światowym eksporcie usług tego rodzaju stanowił ponad 50%. Jedynie w takich usługach, jak wpływy z honorariów oraz z opłat licencyjnych Stany Zjednoczone osiągnęły większy udział niż UE, natomiast w eksporcie usług osobistych, kulturalnych, rekreacyjnych dorównywały Unii.

TABL. 6. WARTOŚĆ EKSPORTU USŁUG UE-27 WEDŁUG RODZAJÓW USŁUG W 2006 R.

Rodzaje usług	Wartość w mld USD	Udział w światowym obrocie usługami w %
Usługi:		
łącznie	37	53,3
budowlane	29	49,4
ubezpieczeniowe	31	50,1
finansowe	121	56,5
komputerowe i informatyczne	70	55,1
Wpływy z honorariów oraz opłat licencyjnych	50	32,5
Inne usługi biznesowe	344	50,5
Usługi osobiste, kulturalne, rekreacyjne	14	40,7

Źródło: jak przy tabl. 1.

Tabl. 7 przedstawia dane o innych usługach biznesowych, które wskazują na istotność udziału UE w światowym eksporcie usług nowoczesnych, takich jak: prawne, księgowe, zarządzanie, *public relation*, reklama, badania marketingowe, badania opinii publicznej, B+R, architektoniczne, inżynierskie itp.

TABL. 7. WIELKOŚĆ EKSPORTU ORAZ STRUKTURA RODZAJOWA INNYCH USŁUG BIZNESOWYCH UE-27 W 2006 R.

Wyszczególnienie	Ogólna wartość innych usług biznesowych w mln USD	Udział w ogólnej wartości								
		merchan- czising oraz inne usługi związane z wy- mianą	usługi leasingo- we	różnorodny biznes, usługi profesjonalne oraz techniczne						
				razem	prawne, księgowe, zarządza- nia oraz <i>public relation</i>	reklama, badania marke- tingowe, badania opinii publicznej	badania i rozwój	architek- toniczne, inży- nierskie i inne usługi techni- czne	rolnicze, górnictwe oraz inne usługi profes- jonalne	inne
w %										
UE-27	343966	20,5	4,9	74,6	14,6	6,8	10,3	11,4	2,3	29,3
w tym „eks- port extra”	160688	21,6	3,2	75,2	13,7	5,6	12,2	14,1	2,6	27,2

Źródło: jak przy tabl. 1.

Dobitnym przejawem dominacji UE-27 na światowym rynku usług handlowych jest fakt, że wśród czterdziestki czołowych eksporterów usług handlowych na świecie aż 18 to kraje Unii (w tym Polska). Wśród czołowych importerów usług handlowych na świecie jest siedemnastu członków UE (w tym także Polska).

Europa w zakresie zewnętrznych przepływów usług handlowych posiada saldo dodatnie².

² Wśród członków UE, którzy występują w zbiorze czterdziestu eksporterów oraz importerów, dodatnie saldo usługowe (łącznie z przepływami wewnątrz europejskimi) miały w 2007 r.: W. Brytania, Francja, Hiszpania, Niemcy, Belgia, Szwecja, Luksemburg, Dania, Austria, Grecja, Polska, Węgry, Republika Czeska, natomiast ujemne saldo: Niemcy, Włochy, Irlandia oraz Finlandia.

TABL. 8. EKSPORT I IMPORT USŁUG HANDLOWYCH KRAJÓW UE-27 W 2007 R.

Pozycja w rankingu 40 krajów	Kraje	Wartość w mld USD	Udział w świato- wym obrocie usługami w %	Pozycja w rankingu 40 krajów	Kraje	Wartość w mld USD	Udział w świato- wym obrocie usługami w %
Eksport				Import			
2	W. Brytania	273,0	8,3	2	Niemcy	250,5	8,1
3	Niemcy	205,8	6,3	3	W. Brytania	194,1	6,3
4	Francja	136,7	4,2	6	Francja	124,1	4,0
5	Hiszpania	128,3	3,9	7	Włochy	118,3	3,8
8	Włochy	110,5	3,4	8	Hiszpania	98,4	3,2
10	Irlandia	89,0	2,7	9	Irlandia	94,5	3,1
11	Niderlandy	87,5	2,7	10	Niderlandy	86,8	2,8
13	Belgia	75,5	2,3	14	Belgia	70,6	2,3
15	Szwecja	63,8	1,9	17	Dania	54,0	1,7
16	Luksemburg	62,3	1,9	18	Szwecja	47,8	1,5
17	Dania	61,8	1,9	20	Austria	38,9	1,3
21	Austria	55,2	1,7	24	Luksemburg	36,0	1,2
22	Grecja	43,1	1,3	31	Polska	24,3	0,8
28	Polska	28,6	0,9	34	Finlandia	20,8	0,7
32	Portugalia	22,1	0,7	35	Grecja	19,5	0,6
34	Finlandia	20,7	0,6	38	Węgry	15,0	0,5
37	Węgry	16,6	0,5	40	Republika Czeska	13,9	0,5
38	Republika Czeska	16,3	0,5				
Razem kraje UE		1496,8	45,5	Razem kraje UE		1307,5	42,4
Ś w i a t		3290,0	x	Ś w i a t		3085,0	x

Ź r ó ł o: jak przy tabl. 1.

POLSKA W MIĘDZYNARODOWYM OBROTCIE USŁUGAMI

Jak wynika z tabl. 8 Polska wśród czołowych eksporterów usług handlowych na świecie była w roku 2007 na 28 miejscu z udziałem 0,9% (co odpowiadało wartości eksportu 28,6 mld USD). Wśród importerów usług handlowych na świecie Polska plasowała się na 31 miejscu (odpowiadało to wartości importu 24,3 mld USD).

Zmieniający się różnokierunkowo w latach 1994—2000 eksport oraz import usług w Polsce miały tendencję rosnącą. W latach tych zostało zachowane dodatnie saldo w rachunku bieżącym bilansu płatniczego oraz, co istotne, zmieniła się struktura:

- w eksporcie, w 1994 r. usługi transportowe, podróżnicze oraz inne stanowiły w światowym obrocie tymi usługami odpowiednio: 36%, 35% oraz 29%, natomiast w roku 2006 struktura ta była bardziej równomierna — odpowiednio: 34%, 35% oraz 31%;
- w imporcie, w 1994 r. usługi te stanowiły: 36% (transportowe), 8% (podróżnicze) oraz 56% (inne), natomiast w 2006 r. struktura ta była zupełnie odmienna — odpowiednio: 23%, 31% oraz 46%.

TABL. 9. EKSPORT, IMPORT I SALDO HANDLU USŁUG W POLSCE W MLN USD (ceny bieżące)

Wyszczególnienie	1994	2000	2005	2006
Eksport				
Usługi ogółem	6699	10398	16258	20584
Transportowe	2438	2445	5457	6985
Podróżnicze	2325	5677	6274	7239
Inne	1936	2276	4527	6360
w tym:				
łączności	209	234	308	385
budowlane	618	296	862	1227
ubezpieczeniowe	152	208	67	95
finansowe	69	104	219	216
komputerowe, informatyczne	2	61	196	408
honoraria i opłaty licencyjne	1	34	62	38
inne usługi biznesowe	827	1286	2673	3781
personalne, kulturalne, rekreacyjne	14	50	94	148
rządowe	44	3	46	62
Usługi handlowe razem^a	6655	10395	16212	20522
Import				
Usługi ogółem	3859	8993	14312	18367
Transportowe	1365	1532	3327	4250
Podróżnicze	320	3313	4341	5760
Inne	2174	4148	6644	8357
w tym:				
łączności	160	423	364	457
budowlane	406	316	512	730
ubezpieczeniowe	236	320	387	398
finansowe	127	220	384	373
komputerowe, informatyczne	35	217	421	585
honoraria i opłaty licencyjne	18	555	1037	1313
inne usługi biznesowe	1066	1825	3169	3849
personalne, kulturalne, rekreacyjne	13	139	160	234
rządowe	113	133	210	418
Usługi handlowe razem^a	3746	8860	14102	17949
Saldo				
Usługi ogółem	2840	1405	1946	2217
Transportowe	1071	913	2130	2735
Podróżnicze	2005	2364	1933	1479
Inne	-238	-1872	-2117	-1997
w tym:				
łączności	49	-189	-56	-73
budowlane	212	-82	350	497
ubezpieczeniowe	-84	-12	-320	-303
finansowe	-58	-116	-165	-157
komputerowe, informatyczne	-33	-156	-202	-369
honoraria i opłaty licencyjne	-17	-521	-975	-1275
inne usługi biznesowe	-239	-539	-496	-68
personalne, kulturalne, rekreacyjne	1	-89	-66	-86
rządowe	-69	-130	-164	-356
Usługi handlowe razem^a	2909	1535	2110	2573

^a Usługi ogółem pomniejszone o usługi rządowe.

Źródło: dotyczące eksportu — <http://stats.unctad.org/Handbook/TableView.aspx?ReportId=1914>; dotyczące importu — <http://stats.unctad.org/Handbook/TableViewer/tableView.aspx>; dotyczące salda — obliczenia własne.

Zakończenie

Z cech charakterystycznych zwraca uwagę pogłębiające się saldo w zakresie usług innych, różnorodność oraz nowoczesność, a także szybko rosnące ich obroty. Na ten deficyt usług innych składają się w szczególności pogłębiające się deficyty w zakresie usług komputerowych i informatycznych, honorariów oraz opłat licencyjnych, a także w dziedzinie usług rządowych (te ostatnie nie należą do usług handlowych).

W sferze międzynarodowej w obrocie usługami handlowymi okresem słabszych wyników były lata do 2000 r. Wypada także odnotować, że wraz z wstąpieniem do UE w polskiej wymianie zagranicznej usługami handlowymi zauważamy: istotny wzrost dodatniego salda usług ogółem (w szczególności w usługach handlowych), wyraźny wzrost nadwyżki w usługach transportowych oraz lekkie zmniejszenie się deficytu w dziedzinie usług innych, wyraźny wzrost salda usług budowlanych i wzrost deficytu usług rządowych.

dr hab. Kazimierz A. Kłosiński — *Instytut Badań Rynku, Konsumpcji i Koniunktury, KUL im. Jana Pawła II*

SUMMARY

The study, based on the World Trade Organisation's statistics, confirms the position of the European Union (27) as a leader in international service turnover and that of Poland as a net service exporter. Furthermore, main export and import directions of EU commercial services as well as the group position in the world export of modern services (legal, accounting, managing, public relations, advertising, marketing survey, public opinion survey, R&D, architectural, engineering) are discussed in the article.

РЕЗЮМЕ

Статья разработана на основе данных Всемирной торговой организации (ВТО). Представляется в ней, что всемирный обмен торговыми услугами в 2007 г. концентрировался в Европе, Азии и Северной Америке (соответственно: 50%, 24% и 15% всемирного обмена торговыми услугами). Анализ данных указал на главную роль Европейского союза (27) ЕС так в экспорте, как и в импорте торговых услуг в мире. Преобладание ЕС в международном обмене торговыми услугами проявляется в каждой из трех видовых групп по системе МВФ (транспорт, путешествия, остальные). Кроме того, в статье обсуждаются главные направления экспорта и импорта торговых услуг ЕС, а также место этой группы-